

MAGYAR TANÍTÓKÉPZŐ

A TANÍTÓKÉPZŐ-INTÉZETI TANÁROK

LVI. ÉVFOLYAM

ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK

8. SZÁM

FOLYÓIRATA

BUDAPEST, 1943.

AUGUSZTUS

A győri tanító(nő)képző-intézetek szerepe a város történetében.

II. Rk. tanítónőképző-intézet. — A közelmúlt napokban Győrváros 200 éves jubiláló ünnepségén ujjongó örömmel csendült fel a hálaadó Te Deum és ma mintha ennek visszhangját hallanók iskoláinkban és a tanári szívekben. 400 éves Rendünk mutatja be önmagát akkor, amidőn tanítónőképző-intézetünk történetéről szölok. Fiatal intézetünk minden erejét a Rend, különösen a győri rendház 219 éves multjából veszi. Merici Szent Angela Isten bölcsességétől sugalltan olyan alapot adott Rendjének a XVI. században, amely a XX. század modernségét is elbíri. Szándéka szent volt és örök emberi feladatot oldott meg. Szelleme friss, soha nem fáradó, mert Istentől való. Rendjének egyik életerős hajtása a mi zárdánk is. Történetét régi krónikásaink alapján kapcsolom tanítónőképző-intézetünk történetével.

1726. július 13-án gróf Athán Gusztáv, Dunántúl kerületi kapitánya rendeletet adott ki a várkapuk felnyitására. Neupauer Ignác né császári és királyi tanácsos özvegye érkezett meg a bécsi orsolyiták 4 rendtagjával azzal a szándékkal, hogy városunkban megalapítja a Rendet. Ideiglenes kolostorul a Káptalan-domb 12. számú háza szolgált, amely akkor éppen üresen állt. Ugyanis e helyen volt a püspöki rezidencia és a városnak ugyanekkor nem volt püspöke. Konter István praelatus, címzetes püspök jelölte ki ideiglenes lakóhelyül a házat a szerzetesnők számára. Neupauerné építkezéshez látott, ami nem volt könnyű dolog a körülbástyázott városban. A telekvásárlás sok gonddal járt. Neupauerné buzgósága azonban augusztus hóra már berendezte a megvásárolt házat iskolának, s benne a szerzetesnők azonnal megkezdték a nevelés munkáját.

A letelepedés hivatalos aktusa is megtörtént. Kollonich bécsi hercegérsek áldását adta a szerzetesnőkre, III. Károly pecsétes alapítási okmányban adta engedélyét, az országgyűlés pedig 1725. évben a 96. t. c. alapján bekebelezte az Orsolya-rendet azzal a megfigyeléssel, hogy a király jólétéért évenként 10 szentmisét mondassanak. A városi káptalan azzal a feltétellel adta hozzájárulását, hogy a Rendbe magyar lányok is felvétessenek.

Ezek után akadálytalanul tovább folyt a tanítás és nevelés munkája. Az elméleti oktatáson kívül a következő gyakorlati tárgyak szerepeltek: ének, zene, rajz, hímzés-kötés, varrás. Figyelmüket azonban főként a vallás gyakorlataira és a szív nemesítésére

fordították. Mindez szembeszökő változást idézett elő a város ifjúságának életében.

1729-ben épült fel a tulajdonképeni zárda. Méteres falai, márványos, széles folyosói, tölgyfaajtói, hatalmas kőlépcsői mutatják ma is, hogy századokra készültek. A bécsi zárda első főnöknőnek M. Alexia, bécsi szerzetesnőt választotta meg. Úgy vélekedett, hogy a zárda alapításánál is fontosabb annak céltudatos vezetése. A jámbor alapítónő is M. Alexiában vélte megtalálni mindazon tulajdonságokat és erényeket, amelyek a szent ügy diadalrajutását biztosítják. És valóban, határozott jelleme, törhetetlen munkakedve és életszentsége el nem múló példaadás. A győri kolostor fejlődése bizonyítja bölcs irányító munkáját. 17 évig hűséggel látta el főnöknői hivatalát e jelmondatával: Amor meus Crucifixus est. A tanítás és nevelés munkájának eredménye alapján Sopron városa is kérte letelepülésüket.

1742-ben bővülnie kellett már a kolostornak. A kir. kamara és a helytartótanács biztosította a szerzetesnők építkezési munkáját. A káptalan Langon János városi főpénztárosnak adta az építkezés vezetésére vonatkozó megbízatást. Gundl Ignác táblabíró pedig készséggel adta el házáat a zárdának, amit a városi tanács is helybenhagyott. 1762-ben Richter Ádám győri kereskedő és neje a templomot építették meg adományként. A szép Dorfmeister-freskók ma is kincset jelentenek városunkban.

A leányifjúság tanítása és nevelése volt mindenkor a zárda főfoglalkozása. Kétféle iskolatípus szerepelt ebben az időben: az előkelő városi növendékek részére az internat-iskola és a szegény gyermekek részére az ingyenes externat-iskola. A munka komolyan és céltudatosan folyt. 1777-ben elrendelte a helytartótanács, hogy a belső növendékek az őszi tanfolyamra október hó 20-tól november hó 5-ig, a tavaszi tanfolyamra április hó 20-tól május hó 5-ig véteszenek fel, nehogy a későn jövők a többiek előmenetelét hátráltassák. Megkívánta, hogy a tanítónők szerezzék meg a szükséges képesítést. Hat szerzetesnő meg is szerezte azt a győri nemzeti főlempi iskolában.

A tanítás nyelve sokáig német volt. A nemzeti ébredés hatása azonban érezhető lett az iskolában is. Amikor 1839. év június 19-én V. Ferdinánd neje meglátogatta a zárdát, a növendékek lelkes „éljen”-nel fogadták, magyar és német alkalmi költeményekkel köszöntötték. A felséges asszony 800 frt. kegyes adománnyal ajándékozta meg a zárdát és szegénysorsú növendékeit. A zárdaiskola első magyar tanítónője Fliegel M. Gabriella volt, aki fáradhatatlan buzgóágáért 1875. év június hó 2-án a királyi kegyből Zichy Ottóné grófné kezéből megkapta az arany érdemkeresztet.

Az Orsolyita nevelésnek főcélja a hazaszeretet elmélyítése. Századokon keresztül átélte azokat a megpróbáltatásokat, melyek Győr városát érték. A francia és osztrák háború idején, az 1809. évben a város bombázása alkalmával a zárdát is találat érte. Midőn a franciák megtudták, hogy nem kaszárnyáról van szó, az ágyúcsöveket másfelé irányították és a rendház így kevésbé károsult. 1848.

évben Apponyi György gróf a zárdaiskolát lefoglalta hadikórháznak. A szerzetesnők hazafias buzgósággal vették ki részüket a munkából. 1850-ben nagy árvíz sújtotta Győr városát és a vidéket. A zárda 256 hajléktalan személynek adott lakást és táplálékot. A város polgármestere a következő levelet írta: „Győr sz. kir. város nevében mondok köszönetet azon nagy segélyért és kegyes cselekedetért, amelyben a zárda a nagy árvíz alkalmával a városból, Sziget- és Révfaluból, továbbá a vidékről idemenekülteknek menedékhelyet adott és őket élelmiszerrel ellátta.”

A polgári leányiskola 1898. évben nyert elhelyezést az ezen célra emelt új épületben. A katolikus leányok vallásos és hazafias nevelését, valamint szellemi kiképzésükre fordították a legnagyobb gondot az új intézetben. A fejlődés üteme mindinkább gyorsult. Az erősödés érdekében 1913. évben a győri rendház tagjai meghajoltak a szentszék és a főpásztor óhaja előtt és egyhangú lelkesedéssel csatlakoztak az orsolyiták egyházi uniójához. X. Pius pápa áldását küldte ez alkalommal a zárdának s kifejezte örömét, hogy a rend tagjai gyermekded egyszerűséggel engedelmeskedtek. A győri zárda a tökéletesebb nőnevelés érdekében hozta meg áldozatát, a testvéri egyesülés és szeretet áldozatát. Lemondott az elszigeteltségről, de nem az önállóságról, amellyel továbbra is Szent Angela szellemében kívánta nevelni és oktatni a leányifjúságot. Az egyesülésben megerősödve találta a világháború a rendházat. A zárda lakói az itthonmaradottak nyomorából és szenvedéseiből ismerték meg a háború borzalmait. Kiss Ida úrhölgy kérelmére kitérte kapuit a hadigyermekek előtt. Megnyílt a napközi otthon 117 gyermekkel. Az állami képző internátusának növendékei is részben nálunk kaptak elhelyezést. Wenness Jenő polgármester az elemi és polgári iskola helyiségeit lefoglalta. Megnyílt a hadikórház. Az iskola pedig meghúzódott a zárda melléképületében. 11 szerzetesnő önfeláldozással ápolt 11.615 sebesült katonát. Salvator főherceg elismerése jeléül ezüst éremmel tüntette ki a zárda akkori főnöknőjét, Lukácsy M. Margitot.

A kommunizmus idején a zárda övéinek börtöne lett. Faber Oszkár elvtárs likvidálta a zárdát, mint egyházi vagyont. Összehívták a társulatot és távozásra szólították fel. Elvitték a készpénzt és az értékpapírokat. A hontalanság veszélye fenyegetett. Győr katolikus asszonyai egymásután kínálták fel otthonukat a szerzetesnők befogadására. A Kun-kormány azonban megbukott és a város szívesen kárpótolta veszteségeiben a zárdát.

Merici Szent Angela végrendeletében a következőket mondja: „Hangom végső megfeszítésével fordulok hozzátok, hogy könyörögve kérjelek benneteket, legyetek egyek és egyetértők, érzésben és akarással egy szív és egy lélek. Legyetek egymással szoros kapcsolatban a szeretet köteléke által. Becsüljétek egymást... Jézus Krisztusban”. A közös cél érdekében való fáradhatatlan közös munkálkodás mindinkább növelte a zárda tanító és nevelő munkájának értékét. Győr város társadalma szívesen bízta leánygyermek-

keit a szerzetesnőkre. Az 1926. évben, mikor a zárda 200 éves jubileumát ünnepelte, új szent kapcsolatban találkozott Győr városa a zárdával, a Szent Orsolya-renddel. A megbecsülés felemelő aktusa volt e találkozás. A város leányifjúságának újabb csapatát küldte és a zárda erejének újabb megfeszítését ígerte. A város hálás volt a 200 éves nevelőmunkáért, a zárda pedig azért, hogy Győr magába fogadta. Néhai Fetser Antal megyéspüspök a győri szülők sürgető kérésére kegyesen engedélyezte a tanítónőképző megnyitását. Dsida Ottó kir. főigazgató, Simon Miklós, dr. Zalka László igazgatók, Koltay E. tanárnő különös buzgósággal egyengették az új intézet útját. Az intézet megnyitásának hirdetésére 2—3 nap alatt betelt a létszám. Ismét helyszűke lett. Ettől kezdve a zárda maga képezte tanítónőit, mert eddig a jelöltek a helybeli állami képzőben, a soproni, pozsonyi orsolyiták tanítónőképzőjében szerezték meg népiskolai oklevelüket.

A tanítónőképző a polgári iskola épületében helyezkedett el, az alsóbb iskolák pedig szerényen meghúzódtak a ház különböző helyiségeiben, csak hogy helyet biztosítsanak az új hajtásnak. A szent Benedek-rend pedig készséggel küldte kisegítő tanerőit az új intézet munkájához.

Tíz esztendő elteltével új hajléka is lett az intézetnek. Győr előjárósága a Duna partján jelölt ki telket az épülő új intézetnek. 1939. év szeptember hó 24. napján Polniczky Lipót, az állam és a közokt. minisztérium kiküldöttei, a papság képviselője, Spät Gyula polgármester jelenlétében megtörtént az alapkövetétele. A Rend a benne foglalt okmányban hálásan emlékezett meg mindazokról, akik kegyes adományokkal és áldozatokkal segítségüket adták.

16 esztendő telt el az intézet alapítása óta. Önmagában szerény története szívesen húzódik meg a százados kolostori történetben, hisz belőle fakadt, érdemeiből született.

Az intézet eddigi igazgatói: 1926—1929-ig dr. Zalka László, 1929—1933-ig dr. Ragats Rezső, 1933—1938-ig Pápay M. Aquina, 1938—1940-ig Magasi M. Franciska. Az intézetben végzett tanítónők száma 2650, kik nagyobb részét Győr város és Győr vármegyei születésűek. Vidéki növendékeink az intézet internátusában nyernek elhelyezést, hol helybeli növendékeink is vannak. Ki ne ismerné a zárdai intézeti nevelés előnyeit? Internátusunk nagy gondot fordít arra, hogy növendékeink ne csak jó ellátásban részesüljenek, hanem a családi otthon melegét is érezzék. Az éjjel-nappal tartó lelkiismeretes felügyelet megóvjá a gyermek testi, lelki épségét. Az állandó gondos tekintet észreveszi a növendék apró szeszélyeit, rossz hajlamait. Az észszerű kipróbált napirend pontasságra, rendre, kötelességtudásra szoktatja őket. Különböző városok, puszták, falvak gyermekeivel való folytonos együttlét a jellemfejlés és társadalmi nevelés legjobb iskolája.

A mély vallásos nevelés biztosítja a növendéket, hogy később az élet nehéz körülményei között el ne csüggedjen. A példa, melyet nevelőiben lát, jobban nevel minden szóbeszédnél. Azt a benyo-

mást, melyet a serdülő leány kap, soha semmi ki nem törli lelkéből.

A zárda jötevői között sok növendék nevére akadunk. Némely családban nemcsak a szülők, de a nagyszülők is az Orsolyitáknál nevelkedtek s most bizalommal hozzák ide a kis unokáikat is. Tanításunkban kisegítőink voltak a helybeli intézet tanárai is, kik még most is szerető megértéssel dolgoznak velünk.

Iskolafenntartónk áldozatot nem ismerő odaadással képeztet tanárokat. Tanítónőképzőnk nem kap államsegélyt s ez a mai nehéz viszonyok közt kétszeres áldozatot kíván tőlünk.

De az isteni Gondviselés nem hagyja el a benne bízókat. Tanítónőképzőnk különösen élvezi még ma is a város gondoskodó szeretetét.

Intézetünket látogatták: 1926-ban gr. Klebelsberg Kunó kultusz-miniszter, 1941-ben új kápolnánk szentelésén dr. Hóman Bálint köz-
okt. miniszter is megjelent. Báró Apor Vilmos megyéspüspök gondoskodó figyelemmel kíséri tanítónőképzőnk nevelési és tanítási munkáját és eddig is többször meglátogatta intézetünket. Sokszor keresték fel intézetünket a minisztérium magasrangú tisztviselői.

Tanáraink mindig kivették részüket a tanítás és nevelés munkájából még iskolán kívül is. Több ízben tartottak előadást a székesfehérvári tankerület győri szakértekezletén és a győri állami tanítónőképzőben rendezett tanfolyamokon. Dr. Balassa Brunó min. osztályfőnök, volt tankerületi főigazgató által 1938-ban Székesfehérvárott rendezett tanügyi kiállítás érdekében kifejtett áldozatos nagy munkájáért a tanítónőképző-intézetünket is, különösen Magasi M. Franciskát is díszoklevéllel tüntették ki.

Növendékeink is résztvesznek a város minden megmozdulásában. Egy hadikórházi ágyra 100 P alapítványt tettek. Jelenleg is állandóan látogatják a kórházakat és sebesült katonák részére előadást tartottak. Előadást tartottak a cselédpatronázsban és látogatják a barakk lakóit és anyagilag támogatják őket. Minden évben népművelési előadásokat is tartanak növendékeink, eddig Bácsán, Abdán, Pinnyéden, Ujfalun, Balony és Bakonysárkány községekben és ezzel is némileg hozzájárulnak Győrmege kulturális életének emeléséhez. A Kisfaludy-kört látogatjuk és a győri képzőművészeti rajzpályázaton az első díjat egyik növendékünk nyerte meg. A Cecília-kart sokszor meghívják a városban szereplésre. Intézetünk, internátusunk mindig készséggel megnyitja kapuit a különböző tanfolyamoknak még a nyári szünetben is. Pihenőre idetérnek a volt növendékeink. Sőt nem egyszer előkelő hölgyek térnek ide lelkigyakorlatra. Ez évben a húsvéti szünetben Stefánia belga hercegnő és Lónyay herceg töltöttek három napot intézetünkben.

Most, hogy 200 éves távlatból visszatekintünk, s benne a tizenhatéves tanítónőképzőnkre, úgy tűnik fel e találkozás Győr városával, mint egy gondviselésszerű felhívás arra, hogy az a hely, mely Győrnek régi-régi nagyasszonyait nevelte, ma is azért dolgozik, hogy az unokák szellemét megszentelje és Győr város kulturális és vallásos életét emelje

Schler M. Kunigunda

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Tanítóképzés Németországban.

A Reich 1943. évi jún. 13-iki száma összefoglaló cikk keretében ismerteti, hogy milyen úton akarja a német állam megszüntetni azt a 10 %-os tanítóhiányt, mely a háborús szolgálat és a megszállt területek iskolatöbblete folytár előállott. A Führer által megállapított új társadalmi alapelvek és átalakulások új utakat termeltek ki a tanítói hivatás eléréséhez. Így jelenleg négyféle módon képeznek tanítókat, illetőleg segédtanítókat Németországban.

Az egyik mód az ötéves áll. tanító- és tanítónőképzőkben történő tanítóképzés. A 14. évet betöltött fiúk, leányok középiskoláik elvégzése után bejutnak az állami tanító(nő)képző-intézetekbe, ahol 5 év alatt megszerzik az általános és a hivatáshoz szükséges elméleti és gyakorlati ismereteket s a tanítási gyakorlatot. A Hitler-Jugend nevelési rendszerben külön egységet alkotnak. Az ellátás fejében a szülők anyagi erejükhöz mértén havi 4—50 márkát fizetnek.

Másik mód a segédtanerőképzés. A 19—30 év közötti egyének, akik a középiskola 6. osztályát elvégezték (9, 8, 7, 6. osztály = nálunk az 1, 2, 3, 4. osztállyal) vagy ennek hiányában felvételi vizsgát tesznek, — egy 3 hónapos előkészítő tanfolyam elvégzése után bejutnak a 2 éves gyakorlati segédtanító(nő)képző tanfolyamra. Utána azután egy újabb 9 hónapos tanfolyam után befejező vizsgálatot tesznek, melynek sikere biztosítja számukra a rendes tanítóságot. Erre a képzésre tömegesen van jelentkező, főleg nők, akik addig is valamely munkaszolgálatban vezetőállást töltöttek be. Ezek a tanerők a gyakorlatban nagyon beváltak, mert hivatásteretét vezette őket erre a pályára. Az odatódulást selejtezi a három komoly és elég hosszú tanfolyam. A munkaalkulatok tagjaikat átengedik a tanítói pályára, miután a tanítóság hadiérdek.

Harmadik módja a tanítóképzésnek az érettségizettek egyéves tanfolyama, erre azonban kevés a jelentkező.

Végül negyedik módja a tanítóképzésnek a katonai altiszteknek tanítókká való átképzése. A tanítóhiányt tehát Németországban azoknak az embereknek az átképzésével is meg akarják szüntetni, akik, mint elbocsátott katonai altisztek, megfelelő katonai szaktanfolyamok sikeres elvégzésével, a fenti segédtanítóképzéshez hasonló kétéves tanfolyamon a tanítói állás betöltésére képesítést nyernek. Ezek az értékes népelemek háborús vezetői tapasztalataikat és higgadt életszemléletüket át fogják vinni a népnevelés területére. Szociális helyzetükben felemelkednek a paraszti, munkás- és kisipari sorból a tanítóság fokára.

A jövőben a tanítói munkát az elemi és a középfokú iskolákban (a kívánatos 50—50 %-ban) a nők fogják ellátni, mert a férfiakat a katonaság, a kereskedelem és a közigazgatás ellátása fogja lefoglalni.

Marczelly Kornél.

EGYESÜLETI ÉLET.

Egyesületünk XXXIII. közgyűlése. — *Jegyzőkönyv* a T. I. T. O. Egyesületének 1943. május 8-án Győrött, a városháza közgyűlési termében tartott XXXIII. rendes közgyűléséről.

Jelen vannak *Padányi-Frank* Antal dr. elnöklete alatt *Dobosy* Elek tanügyi főtanácsos a V. K. M. képviselőjében, *dr. báró altorjai Apor* Vilmos győri megyéspüspök, *dr. Niszler* Teodóz perjel, mint a pannonhalmi főapát képviselője, *Viola* Mihály kanonok, győregyházmegyei főtanfelügyelő, *dr. Koch* Nándor székesfehérvári tanker. kir. főigazgató, *dr. Valló* István győri h. polgármester a polgármester képviselőjében, *Pődör* Béla tanügyi tanácsos, a komáromi tanker. kir. főigazgatóság képviselője, *Posch* Károly győri áll. gimnáziumi igazgató, az Országos Középiskolai Tanáregyesület alelnöke és képviselője, *dr. Kurucz* György győri áll. gimnáziumi igazgató, tanügyi főtanácsos, a Katolikus Középiskolai Tanáregyesület képviselője, *Mácsay* Károly budapesti áll. kisdiedővönöképző-int. tanár a Kisdiedővelők Országos Egyesületének képviselőjében, *Szentvári* Miksa győri áll. ipari középisk. igazgató, az Áll. Iparoktatási Intézetek Tanárai Országos Egyesületének képviselője, *Keresztély* Gyula győri áll. polg. isk. igazgató, a Polgáriiskolai Tanárok Országos Egyesületének képviselője, *dr. Bánhegyi* Jób házfőnök (Győr), *Dsida* Ottó nyug. tanker. főigazgató, *Draganits* Ferenc győri iparostanoncisk. igazgató, az Iparostanonciskolai Tanítók és Tanárok Országos Egyesületének képviselőjében, *dr. Saly* László prelátskanonok, egyetemi tanár, *dr. Puhr* Ferenc győri áll. leánygimnáziumi igazgató, *Hermann* László a győri zeneiskola igazgatója, *Most* Gyula győri áll. polg. isk. igazgató, *Tóth* Anna győri áll. polgári leányiskolai igazgató, *dr. Varga* Béla győri áll. kereskedelmi középisk. tanár a Kereskedelmi Szakiskolai Tanárok Országos Egyesületének képviselőjében, *Ferencz* Ferenc győri áll. leánygimnáziumi tanár, *Szabados* János győri népisk. igazgató, a Győr Városi és Vármegyei Általános Tanítóegyesület elnöke, az egyesület képviselőjében, *Fazekas* István c. igazgatótanító, a Győr Városi és Vármegyei Általános Tanítóegyesület alelnöke, *Kiss* Sámuel népisk. igazgató, a Győri Tanítói Kör elnöke, *Varga* M. Angela győrszigeti népisk. tanítónő, *Mundý* Etelka, *Mentes* Anna tanítónők (Győrújváros, Szent József-iskola), *Drozdik* Béla, *Sass* László, *Szabó* Gyula r. k. tanítók (Abda), *Kóczán* Aladárné a Szociális Misszió Társulat tagja, *Schler* M. Kunigunda, *Nagy* M. Paula, *Németh* M. Kalazancia, *Csadez* M. Angela, *Kádárné* *Bencs* Zsuzsanna, *Ortovszkyné* *Müller* Anikó, *Csonka* M. Celesztina, *Gyurcsék* M. Mária (Győr, Szent Orsolya-rendi ttónöképző), *Girtler* Mária, *Turóczi* Mária, *dr. Csanaky* András, *Horváth* Ilona, *Turcsányi-Sipos* Margit, *Vargyas* Mária, özv. *dr. Josipovich* Istvánné *Németh* Irma, *Maróti* Lajosné *Rostás* Gizella, *Mézes* Etelka, *dr. Jezerniczky* Haász Ilona, *Pöcze* Karolin, *Békéssy* *Draskóczy* Virginia, *dr. Kálóczy* István, *dr. Tompa* Margit, *Révész* Györgyi (Győr, áll. ttónöképző), *dr. Föhrécz* József, *dr. Szabó* Árpád, *dr. Szólás* Rezső, *Bécsy* Attila, *Lóránt* József, *Schaub* László, *Csirszka* Konrád, *Békéssy* Leó, *Polesinszky* Béla, *Tibor* István (Győr, kir. kat. ttóképző), *Mesterházy* Jenő (Budapest, Főigazgatóság), *Frigyes* Béla, *Tanai* Antal (Budapest, áll. ttóképző), *dr. Lux* Gyula, *Lángfy* Mihály (Budapest, áll. németnyelvű ttóképző), *Grynaeus* Ida, *Szontagh* Katalin, *Vajda* Erzsébet (Budapest, II. ker. áll. ttónöképző), *Szentesy* *Doby* Ida (Budapest, VII. ker. áll. ttónöképző), *Medgyesi* Zsófia, *Ruisz* Márta, *Simonyi* Ilona (Cinkota, áll. ttónöképző), *Ferencz* József (Csíksomlyó, r. k. ttóképző), *Ferenczi* M.

Adalberta (Esztergom, r. k. tónőképző), *Nemeshanyi Béla* (Köszeg, áll. ttóképző), *Kleisner Pál* (Léva, áll. ttóképző), *Vajda S. Róza*, *Marácz I. Margit* (Pápa, Ranolder-intézet), *Czuczka Emma*, *dr. Horváth Endre*, *Gál Tinka*, *Ritoók István*, *Pentz Ilona*, *Papp Éva* (Pápa, ref. tónőképző), *Zala István*, *Csonka Gyula*, *Csonka Gyuláné*, *Fraknoi Vilmos*, *dr. Szegedi László*, *Dobó Ferenc*, *Buday Lajcs*, *Kovács Ernő* (Pápa, áll. ttóképző), *dr. Kuszter M. Lygia*, *Tóth M. Marianna* (Sopron, Isteni Megváltó Leányai tónőképző), *dr. Garai József*, *Somogyi Béla* (Sopron, evang. ttóképző), *Takács Béla* (Székelykeresztur, áll. ttóképző), *Éber Rezső*, *Berényi Irén*, *Slajchó Mihály* (Budapest), *Marczelly Kornél* (Pápa).

1. A közgyűlés előtt a győri tanító- és tanítónőképző-intézetek egyesített vegyeskara elénekelt a Hiszekegyet. Az ének elhangzása után *dr. Padányi-Frank Antal* elnök megtartotta elnöki megnyitóját, melyben vázolta az osztályvezérek szerepét az osztályok közszellemének kialakításában.

2. Elnöki megnyitója után a következő üdvözléseket mondotta: „Mély tisztelettel üdvözlöm a közokt. minisztérium képviselőjében megjelent *Dobosy Elek* tanügyi főtanácsos urat. Köszönjük a minisztériumnak a képviseltetést és ügyeinknek szív szerint való gondozását. A főtanácsos úr útján arra kérjük a minisztériumot, hogy a tanítóképzésben az átmenet idejét Egyesületünk kérelme szellemében kegyeskedjék rendezni. A főtanácsos urat saját személyében is köszöntjük és köszönjük, hogy anyagi és szellemi természetű kéréseinket melegen támogatja.

Mély tisztelettel köszöntöm *báró altorjai Apor Vilmos* győri megyéspüspök úr ő nagyméltóságát. Üdvözlöm Nagyméltóságodban a társadalmi igazságosság ügyének egyik legfőbb harcosát. Köszönöm, hogy Gyulán egy hétig a vendége lehettem. Ott láthattam, hogy Nagyméltóságod az elesettek, az elhagyatottak anyagi és erkölcsi emelése érdekében nemcsak beszél, hanem valóban cselekszik is. Meg vagyok róla győződve, hogy ez az embermentés Győrött még nagyobb méretekben kiteljesedett. Köszönjük, hogy megjelenésével közgyűlésünket kitüntette.”

Az elnök ezután üdvözölte a pannonhalmi főapátság képviselőjében megjelent *dr. Niszler Teodóz* perjel urat, *dr. Koch Nándor* tanker, kir. főigazgató urat, a győri székeskáptalan megjelent tagjait, Győr város polgármesterének képviselőjében megjelent *dr. Valló István* helyettes polgármester urat, a megjelent városi tanácsosokat és tisztviselőket, a komáromi tanker, kir. főigazgatóság képviselőjében megjelent *Pödör Béla* tanügyi tanácsos urat, az Országos Középiskolai Tanáregyesület képviselőjében megjelent *Posch Károly* gimnáziumi igazgató, alelnök urat, a Katolikus Középiskolai Tanáregyesület képviselőjében megjelent *dr. Kurucz György* tanügyi főtanácsos, gimnáziumi igazgató urat, a Kereskedelmi Szakiskolai Tanárok Országos Egyesületének képviselőjében megjelent *dr. Varga Béla* kereskedelmi középisk. tanár urat, az Áll. Iparoktatási Intézetek Tanárai Országos Egyesületének képviselőjében megjelent *Szentvári Miksa* ipari középisk. igazgató urat, a Polgáriiskolai Tanárok Országos Egyesületének képviselőjében megjelent *Keresztély Gyula* polgáriisk. igazgató urat, az Iparostanonciskolai Tanítók és Tanárok Országos Egyesületének képviselőjében megjelent *Draganits Ferenc* iparostanoncisk. igazgató urat, a Kisdiednevelők Országos Egyesületének képviselőjében megjelent *Mácsay Károly* kisdied-óvónőképző-intézeti tanár urat, a Győr Városi és Vármegyei Általános Tanítóegyesület képviselőjében megjelent *Szabados János* népisk. igazgató, elnök urat, a társadalmi egyesületek képviselőjében megjelent hölgyeket és urakat, a helybeli intézetek megjelent igazgatóit, tanárait, tanítóit, *dr.*

Bánhegyi Jób házfőnök urat, végül az összes megjelent vendégeket és tagtársakat, akik közül többen messziről jöttek el a közgyűlésre.

Közli, hogy táviratilag üdvözölték a közgyűlést és kimentették magukat: az Országos Református Tanáregylet nevében *dr. Trócsányi Dezső* pápai teológiai tanár és a szegedi kir. kat. tanítóképző-intézet tanári testülete nevében *dr. Becker Vendel* tanügyi főtanácsos, igazgató. Levélben üdvözölték a közgyűlést és kimentették magukat *Kelemen* Krizosztom pannonhalmi főapát, *Polniczky* Lipót Győr, Moson és Pozsony k. e. e. vármegyék és Győr szabad királyi város főispánja, *vitéz Fraknóy József* budapesti tanker. kir. főigazgató, aki képviselőtérre az elnököt kérte fel; *Milakovszky* Károly kat. tanügyi főigazgató, *Kiss József* debreceni tanker. kir. főigazgató, *dr. Szemerédi Béla* Győr, Moson és Pozsony k. e. e. vármegyék kir. tanfelügyelője, az Országos Evangélikus Tanáregyesület nevében *dr. Bánkúti Dezső* elnök, *Horvay Ede* nyug. tanítóképző-int. igazgató, Egyesületünk tiszteleti tagja, *Váradi József* tanügyi főtanácsos, Egyesületünk alelnöke, a kolozsvári áll. tanítóképző-intézet tanári testülete nevében *Domokos Pál* Péter igazgató, *dr. Mezösi Károly* kiskunfélegyházi áll. tanítóképző-int. mb. igazgató és *Lillik Béla* győri th. népművelési titkár.

3. Az üdvözlésre válaszoltak:

Dobosy Elek tanügyi főtanácsos a V. K. M. őszinte tiszteletét, *dr. Kósa Kálmán* min. oszt. főnök úr és *dr. Huszka János* min. tanácsos, ügyosztályvezető úr szívélyes üdvözlését hozta, akik személyesen szerettek volna a közgyűlésen résztvenni, de hivatali elfoglaltságuk ebben megakadályozta őket. Hangsúlyozza, hogy a jó magyar tanító a nemzet nevelője. Munkássága a béke idején is felelősségteljes volt, sokkal inkább az tehát a mai világégés közepette, mert hazánk és nemzetünk jövője szempontjából a nevelés valóban sorsdöntő jelentőségű. Jól tudja, hogy a hivatásának magaslatán álló tanítóképző-intézeti tanárság ilyen tanítókat akar nevelni a magyar haza számára. Ehhez a munkásságához továbbra is erőt, kitartást kíván, és Isten áldását kéri.

Dr. Padányi-Frank Antal elnök szívből köszöni *Dobosy Elek* tanügyi főtanácsos úr szavait, és kéri őt, hogy tőle telhetően támogassa a tanítóképző-intézeti tanárság érdekeit a minisztériumban.

Báró altorjai Apor Vilmos megyéspüspök ő nagyméltósága örömmel üdvözlöi az egyház nevében a tanítóképző-intézeti tanári kart. Talán senki nem értékeli úgy a tanító munkáját, mint a pap. Ők ketten együtt, egymás mellett működnek. A tanító az istenadta természetes tehetségeket fejleszti ki, de ebben nem nélkülözheti a természetfölötti eszközöket, a kegyelem ajándékait; ezt pedig a pap munkálja. Faluhelyen és városban a lelkipásztornak, a papnak legjobb támasza a tanító és a tanítónő. A tanítóképzői tanárok ezeket a pedagógusokat képezik, nevelik. Ezért hála illeti őket. Kívánja, hogy áldja meg az Isten azokat, akik messziről is eljöttek ide a gyűlésre, és áldja meg az Egyesületet, hogy a tanítóképző-intézeti tanárság megújult testvéri és bajtársi érzéssel, szeretettel végezhesse továbbra is magasztos munkáját a haza javára és Isten dicsőségére.

Dr. Padányi-Frank Antal elnök hálásan köszöni a főpásztor úr lelkes és a tanítóképző-intézeti tanárság munkásságát elismerő szavait. Ez a tanárság továbbra is olyan tanítókat óhajt nevelni, akik valóban hasznos segítő-társai lesznek a papságnak a gyermekek és a nép nevelésében, vezetésében.

Dr. Valló István h. polgármester a polgármester úr üdvözlését tolmácsolja. A város kultúrával akarja ellátni lakóit. Ennek alapját a nép nevelői, a tanítók rakják le, őket pedig a tanítóképző-intézeti tanárság képezi ki.

Örül annak, hogy az Egyesület Győr városában tartja közgyűlését; ezzel megtisztelte a várost. Isten áldását kéri a tanítóképzői tanárság munkásságára.

Dr. Padányi-Frank Antal elnök köszöni a h. polgármester úr meleg üdvözlő szavait és azt a szíves fogadtatást, melyben a város vezetősége közgyűlésünket részesítette.

Dr. Koch Nándor tanker. kir. főigazgató szintén örül annak, hogy a T. I. T. O. E. tankerületének legnagyobb iskolavárosában tartja közgyűlését. Ezzel előbbre viszi a város kultúráját. Ma, sajnos, sokan mondják, hogy a tanítói és tanári pályára menni nem érdemes, mert nem jár megfelelő anyagi ellenszolgáltatással. Ez igaz, de viszont a nevelői hivatás lemondást kíván, nem pedig anyagelvűséget. Nemzeti szempontból veszedelmes a materialista felfogás, mert az ifjúságot eltereli az idealizmust kívánó pályáktól. Válsággal fenyeget a tanító- és tanárhiány. A nevelői rend eme válságának megszüntetése végett szükséges az anyagi helyzet javítása, de éppen a pedagógus hivatásának természetéből következően nem mondhatunk le az eszmények felsőbbrendűségéről sem! Meg van győződve arról, hogy a tanítóképzői tanárság mélyen átérzi, mi a teendője a tanítónvelésben, hogy a tanítói hivatás magasabbrendűségében való hit erősödjék. Ebben a reményben tisztelettel és szeretettel üdvözlí a tanítóképzőintézeti tanárságot, és nemzetnevelő munkájához az Isten áldását kéri.

Dr. Padányi-Frank Antal elnök szívből köszöni a főigazgató úr elismerő szavait, melyekkel a nevelői hivatás eszményi voltát és a tanítóképzőintézeti tanárság munkásságát méltatta. Ez a tanárság valóban mindent elkövet a tanítói hivatás magasabbrendűségében való hit erősítése érdekében.

Dr. Kurucz György gimn. igazgató a Katolikus Középiskolai Tanár-egyesület nevében meleg szeretettel üdvözlí a tanítóképzők tanárságát. A tanítóképzők tanárainak lelkét áthatja annak a hivatásnak felséges tudata, hogy olyan tanítókat neveljenek, akik kívül hagyják gondjaikat, amikor belépnek iskolájuk tantermeibe, és csak a rájuk bízott gyermekek tanításának és nevelésének szentelik magukat. Öszinte testvéri szeretettel üdvözlí a közgyűlést, és annak minden tagjára Isten áldását kéri.

Szentvári Miksa ipari középiskolai igazgató az Áll. Iparoktatási Intézetek Tanári Országos Egyesületének nevében üdvözlí a közgyűlést. Hangsúlyozza, hogy az állami élet egyik pillére a közoktatás, melynek alapja, gerince a népoktatás, ehhez pedig sok jó hazafias, lelkes tanító kell, akik szeretik és megbecsülik a népet. Az ilyen tanítók képzésével tehát a tanítóképzőintézeti tanárság valóban nemzetépítő munkát végez. Ehhez Isten áldását kívánja.

Keresztély Gyula polgáriisk. igazgató a Polgáriiskolai Tanárok Országos Egyesülete nevében köszönti a közgyűlést. A polgáriiskolai tanárok előzetes tanulmányaikat a tanítóképzőben végezték. Itt megtanulák, hogy mi a tanítóképzőnek és így a tanítóképzői tanárság munkájának a magyar nép nevelésében való jelentősége. Szívből kívánja, hogy ezt a munkásságot a Mindenható áldása kísérje.

Mácsay Károly kisdedővönöképzőintézeti tanár a Kisdedővönök Országos Egyesülete nevében szintén meleg szeretettel köszönti a közgyűlést. A kisdedővönöképző-intézetek tanárai két pontban kapcsolódnak a tanítóképzők tanárságához: az egyik a képesítésük, a másik pedig a nevelő munkájuk kapcsolata. A kisdedővönökben folyó nevelést a tanítók építik tovább. A nemzet szolgálatában helytálló tanítók képzéséhez Isten segítségét kívánja a tanítóképzői tanárságoknak.

Dr. Padányi-Frank Antal elnök hálásan köszöni a testvéregyesületek képviselőinek szíves szavait. Örömmel tölti el, hogy ők is átérzik a tanítók és az öket nevelő tanítóképzői tanárok munkájának nagy jelentőségét, és ezt kifejezésre is juttatták.

Szabados János népisk. igazgató mint a Győr Városi és Vármegyei Általános Tanítóegyesület elnöke üdvözli egyesületének nevében a közgyűlést. A tanítóképzőintézeti tanárok munkáját a tanítók tudják legjobban értékelni, mégpedig nemcsak a tanítóképzőben, hanem kint az életben is. Hogy a magyar tanító 100 százalékban megállja a helyét, azt a tanítóképzői tanárságnak köszönik. Ezért az üdvözllet mellett köszönetet is mond és kéri Istent, hogy a hazáért és az egyházért küzdő, harcolni tudó tanítókat nevelhessenek továbbra is.

Dr. Padányi-Frank Antal elnök köszöni *Szabados* János igazgató úr szívből jövő testvéri szavait. Hangoztatja, hogy a tanítóság fájdalma egyúttal a tanítóképző-intézeti tanárok fájdalma is, és éppen ezért a T. I. T. O. E. is harcol a tanítóság társadalmi s anyagi megbecsülésének fokozása érdekében.

4. Az üdvözlések után ismét az említeti vegyeskar gyönyörködtette művészi énekével a közgyűlést. Majd *Mesterházy* Jenő főtitkár felolvasta az Egyesület 1942/43. évi működéséről szóló tartalmas jelentését, melyet a közgyűlés lelkesedéssel és köszönettel vett tudomásul.

5. *Schler* M. Kunigunda, a győri Szent Orsolya-rendi r. k. ttónőképző-intézet igazgatója, *Girtler* Mária, a győri áll. ttónőképző-intézet igazgatója és *dr. Szólás* Rezső, a győri kir. kat. ttóképző-intézet tanára felolvassák intézetüknek a város történetében való szerepéről írt tanulmányukat. Lelkes kutató munkájukat *dr. Padányi-Frank* Antal elnök köszöni meg.

6. *Frigyes* Béla pénztáros ismerteti az Egyesület és a Házalap pénzügyi helyzetét, felolvassa az 1942. évre vonatkozó jelentését, és bemutatja az 1943. évi költségvetést. *Tanai* Antal titkár felolvassa a távollevő számvizsgáló-bizottság jelentését és a pénztáros felmentésére vonatkozó javaslatát.

A közgyűlés a jelentéseket tudomásul veszi, a pénztárosnak megadja a felmentést, elfogadja a jövő évi költségvetési tervezetet, és megköszöni a pénztáros, az ellenőr és a számvizsgáló-bizottság fáradságos munkáját.

7. *Dr. Padányi-Frank* Antal elnök közli, hogy a jövő évi közgyűlés helyéül a márciusban tartott elnökségi és választmányi gyűlés Budapest mellett foglalt állást. Javasolja, hogy a közgyűlés fogadja el a választmány határozatát. A közgyűlés az elnök javaslatát elfogadja.

8. A közgyűlés befejeztével *dr. Padányi-Frank* Antal elnök záró szavaiban köszönetet mond a város vezetőségének a terem átengedéseért, *dr. Föhrécz* József kir. kat. tanítóképző-int. igazgatónak a gondos rendezésért, az előadóknek és az énekkarnak szép szereplésükért, végül a megjelenteknek szíves megjelenésükért és türelmükért. Örül, hogy a tagok a mostani nehéz viszonyok ellenére is ilyen szép számmal jelentek meg. Az együttes megbeszélésekből erőt kaptunk; vigyük azt magunkkal, és juttassunk belőle otthon maradt kartársainknak is!

A közgyűlés a Himnusz és a Szózat elénekelésével ért véget. Több tárgy nem volt, az elnök a gyűlést berekesztette. — K. m. f. — *Dr. Padányi-Frank* Antal s. k. elnök. — *Tanai* Antal s. k. titkár.

IRODALOM.

Kisházi Mihály: *A szívárdavezetés segédkönyve.* Rothnágel Gábor kiadása. Esztergom, 1943. 144 l.

Ha a tanító módszeresen és jól akar tanítani, kiváló vezérkönyvekben válogathat, alig van azonban olyan munka, amelyet a szoros értelemben vett nevelési munkájában használhatna segédkönyvül. Kisházi Mihály épen a gyakorlati nevelői munkában nyújt a szívárdák vezetőinek segítséget. A szerző, az esztergomi érs. r. k. tanítóképzőintézet gyakorló iskolájának vezetője, amint írja, éveken át volt egy szabolcsmegyei tanyaközpontban gárdavezető. E munkás évek gyakorlatának leszűrt eredménye a könyv.

A szerző rendszeresen sorra veszi a szívárda célját, szervezését; szól a csapat alapításáról, a tagokról, a vezetőről, majd ismerteti a szívárdavezetésnek azt a módszerét, amelyet saját gyakorlatában kialakított. Tárgyalása hangsúlyozottan gyakorlati. Könyvének tulajdonképeni főrésze (39—140. o.) azonban a gárdagyűlések menetét tárgyalja és a gyűlések részletes anyagát adja meg egy évre. Minden gyűlésnek egy komoly és egy játékos főrésze van. A komoly rész egy-egy erkölcsi tanulságot tartalmazó mese megtárgyalása és a leszűrhető tanulság alapján egy erénygyakorlat megállapítása a következő hétre hetiparancs alakjában. Az év 30 gyűlésére a szerző 30 eredeti mesét ad, amelyek egész éven át végigvezetve, két képzelt szereplő, Gézengúz Pista és Magyar Misi alakja köré csoportosulnak. E mesék tanulságai az engedetlenség, tiszteletlenség, hazugság, irigység, harag, torkosság stb. hibák kerülését célzó hetiparancsok megállapítására alkalmasak.

Harminc, erkölcsi tanulságot tartalmazó mesénél, különösen ha a főszereplők mindig ugyanazok, már többször várhatunk erőszakolt helyzeteket. A szerzőnek sikerült ezeket elkerülni. A gyakorlati pedagógust dicséri a történetek életszerűsége, az ügyes elbeszélőt a mesék kedves hangja és gazdag fordulatai. Az egyes gyűlések játékos részeire vonatkozólag is bő anyagot, részletes és gyakorlati útmutatást és sok eredeti ötletet találunk.

A könyv a népiskolai tanulók gyakorlati nevelésével foglalkozó irodalmunknak határozottan nyeresége. Csupán két dologra kívánjuk itt a szerző figyelmét felhívni. Jó volna, ha a gyűlések anyagát tartalmazó rész után a következő kiadásban még egy fejezetet iktatna s ebben vázlatosan, nem kidolgozott mesével, hanem csupán a parancs megjelölésével több évre is nyújtana szempontokat az anyag összeállítására, kiemelve, hogy saját gyakorlata alapján, a parancsok közül melyeket lát célszerűnek évről-évre újra felvenni. Így a heti parancsok egy törzsanyag köré csoportosítva határozottabb rendszert mutatnának és a gárdisták több éven át tartó nevelése a fejlődés mellett koncentrációt mutatna. Ugyancsak nem válna hátrányára a könyvnek, ha a szerző változatos játéakai között, különösen a szabadban történő játékoknál, több helyet biztosítana a magyaros népi játékoknak.

A könyv a gárdavezetőknek feltétlenül nagy segítségére van, de haszonnal forgathatja minden nevelő, még ha nincsenek is kezében azok a hatásos nevelőeszközök, amelyekkel a gárdavezető rendelkezik. Az izléses kiállítású könyv néhány jól sikerült, egyszerű, nagy alakban is könnyen előállítható meseillusztrációt is tartalmaz. Magyaros, egyszerűségében is művészi és kifejező borítólapját Kocsisné Gerencsér Anna tervezte.

Dr. Biborka Ferenc.

H I R E K.

Címadohányozás. — Magyarország Kormányzója a közokt. miniszter előterjesztésére dr. *Vekerdí Béla* debreceni ref. tanítóképző-int. igazgató-nak, *Laszcsik Ernő* kalocsai rk. tanítóképző-int. igazgató-nak a tanügyi főtanácsos tanítóképző-int. igazgatói, *Macskássy Zoltán* székelykeresztúri, *Orbán András* kolozsvári áll. tanítóképző-int. tanárnak az igazgatói címet adományozta.

Kinevezések. — Magyarország Kormányzója a közokt. miniszter előterjesztésére *Kiss József* debreceni tanker. kir. főigazgató-nak a IV. fiz. osztály jellegét adományozta, *Arpássy Gyula* jászberényi, dr. *Mezősi Károly* kiskunfélegyházi áll. tanítóképző-int. megbízott igazgatókat áll. tanítóképző-int. igazgatókká a VII. fiz. osztályba kinevezte.

Tanári kinevezések. — A közokt. miniszter *Kovács László* nagyváradi áll. gimnáziumhoz, *Tóth Endre* naszodi áll. román tannyelvű gimnáziumhoz szolgálatvételre beosztott áll. tanítóképző-int. helyettes tanárokat az áll. gimnáziumi tanárok létszámába rendes tanárokká, dr. *Zombor Zoltán* debreceni ref. tanítóképző-int. tanárt az áll. tanítóképző-int. tanárok létszámába áll. tanítóképző-int. rendes tanárrá, dr. *Csoknyay József* soproni evang. tanítóképző-int. tanárt áll. tanítóképző-int. rendes tanárrá, *Kálmár Márton* okl. tanítóképző-int. tanárt az áll. tanítóképző-int. helyettes tanárok létszámába áll. tanítóképző-int. helyettes tanárrá kinevezte.

Gyakorlóisk. tanítói kinevezések. — A közokt. miniszter dr. *Sólyom Mihályné Loporits Ilona* zombori áll. tanítónőt, *Meleg József* tatabányai társulati népisk. tanítót és *Baksa József* zalaegerszegi áll. népisk. tanítót az áll. tanítóképző-int. gyakorlóiskolai tanítók létszámába áll. tanítóképző-int. gyakorlóiskolai rendes tanítóvá kinevezte.

Tanulmányi ösztöndíjat nyert ttóképző-int. tanárok. — A közokt. miniszter az 1943/44. isk. évre belföldi kutatási ösztöndíjat *Csenki Imre* tanítóképző-int. zenetanárnak, *Papp Géza* tanítóképző-int. h. tanárnak, a bécsi Collegium Hungaricumba szóló külföldi ösztöndíjat *Szemes Gábor* jászberényi áll. tanítóképző-int. tanárnak, dr. *Hortobágyi Tibor* szolgálatvételre a közokt. minisztériumba beosztott áll. tanítóképző-int. tanárnak, dr. *Móczár László* kolozsvári áll. tanítóképző-int. tanárnak, a római Collegium Hungaricumba szóló külföldi ösztöndíjat *Pleidell János* okl. tanítóképző-int. rajztanárnak adományozott.

Tanárváltozás. — Dr. *Lipták Pál* I. ker. áll. ttóképző-int. tanárt az illetékes egyházi főhatóság a közokt. miniszter hozzájárulásával a bpesti evang. gimnáziumhoz tanárnak választotta.

Doktorrá avatás. — *Nagy Sándort*, a székelykeresztúr áll. tanítóképző-intézet h. tanárát a szegedi m. kir. Horthy Miklós-Tudományegyetem filozófiai karán doktorrá avatták. Dr. *Nagy Sándor* értekezésének címe *Kemény Zsigmond és az erkölcsi világ*. Megjelent az „Irodalomtörténeti Közlemények” 1943. évi 1—3. számában is.

Jogmegadás. — A közokt. miniszter az *újverbászi* német tanítási nyelvű alapítványi liceum és tanítóképző-intézet I—III. osztályai számára az államérvényes bizonyítvány kiállításának jogát, a IV. és V. osztály részére a nyilvánossági jogot és az intézetnek a tanítóképesítő-vizsgálat megtartásának jogát az 1942/43. tanávre megadta.

Személyi hírek, előadások. — A Soproni Városszépítő Egyesület kiadásában megjelent *Fiedler János* Reichard soproni kereskedő *Kis krónikája*. Az 1808. év júliusától 1812. július végéig terjedő időre tartalmaz

Sopron történetére vonatkozó adatokat. A krónikát *Hamar Gyula* tanügyi főtanácsos, a soproni evang. tanítóképző ny. igazgatója látta el bevezetéssel és jegyzetekkel. — A Tanügyigazgatási Tisztviselők és Felügyelők Orsz. Egyesületének márc. 24-én megtartott közgyűlésén *Mesterházy Jenő* ttó-képző-int. igazgatót, főigazgatósági szakelőadót az egyesület főtítkárává választották.

Irodalmi szemle. — Dr. Evva Gabriella: *Hogyan neveljük leányainkat?* (Nevelés, XIII. évf. 9—10. sz.) — Éber Rezső: *A gyakorlati élet szempontjai a természettani és vegytani anyagban* (U. o.) — Bognár Gyula: *Íróink az aratószokásokról*. (Búvár, IX. évf. 7. sz.)

A liceumok és a tanítóképzők új tanulmányi rendje. — A közokt. miniszter a liceumok és tanító(nő)képzők tanulmányi rendjét átmenetileg újból szabályozta (9200/1943. sz. r.). Eszerint az 1943/44. isk. évtől kezdve további rendelkezésig az I—III. osztály mint liceum a IV. és V. osztály mint tanítóképző-intézet működik. A liceum I—III. osztályaiban heti egy órában gazd. gyakorlatot kell tartani. Azokban a liceumokban, melyekben nemzetiségi nyelvet tanulnak, ezt a nyelvet minden osztályban heti 4 órában kell tanítani. A IV. és V. osztály új óraterve a következő: hit- és erkölcstan a IV. osztályban heti 2 óra, az V. osztályban heti 2 óra; nevelés-, tanítás- és módszertan 4, —; neveléstörténelem —, 2; iskolaszerveztan —, 1; nevelési és tanítási gyakorlat 2, 7; magyar nyelv és irodalom 2, 2; német ny. vagy helyette nemzetiségi nyelv 2 (3), — (3); történelem 2, —; alkotmánytan —, 2; földrajz —, 2; mennyiségtan 2, 1; fizika 4, —; egészségtan —, 1; gazd. ismeretek 2, 3; rajz 2, 2; ének és zene 2, 2; kézimunka 1, —; testnevelés 2, 2; hivatásra nev. óra 1, 1; karének 1, 1; honvédelmi ismeretek 1, —. A heti óraszám tehát a IV. osztályban 32, az V. osztályban 31. Ezenkívül kántorképzésre (egyházi ének és zene) fordítható a IV. o.-ban heti 1, az V. o.-ban heti 2 óra.

Az Orsz. Köznevelési Tanács új ülősszaka. — A közokt. miniszter az 1946. évi dec. hó 31-ig terjedő időtartamra az Orsz. Köznevelési Tanácsot újból megalakította. Alelnökévé dr. *Imre Sándor* egyetemi nyilvános tanárt, ügyvezető alelnökévé dr. *Alszegehy Zsolt* egyetemi nyilvános tanárt, tagjaivá pedig a tanítóképzői tanárság köréből *Drozdy Gyula* m. kir. kormánytanácsost, *Fazakas M. Blondina* kiskülfélegyházi rk. tanítónőképző-int. igazgatót, *Fekete József* áll. óvónőképző-int. igazgató, tanügyi főtanácsost, *Grynæus Ida* áll. tanítónőképző-int. igazgató, tanügyi főtanácsost, dr. *Jankovits Miklós* tanítóképző-int. tanárt, dr. *Padányi-Frank Antal* áll. tanítóképző-int. igazgató, tanügyi főtanácsost és dr. *Somos Lajos* egri rk. tanítóképző-int. igazgatót nevezi ki.

A székelyföldi tanítóképző-intézetek igazgatóinak értekezlete. A székelyföldi tanító- és tanítónőképző-intézetek igazgatói a tanítóképzés időszerű kérdéseinek megtárgyalása céljából Csíksomlyón jún. 12-én és 13-án megbeszélést tartottak. Az igazgatók értekezletére a hat székelyföldi intézet: a sepsiszentgyörgyi ref., a székelykeresztúri állami, a csíksomlyói róm. kat., a marosvásárhelyi állami tanítóképzők és a gyergyószentmiklósi róm. kat., a székelyudvarhelyi ref. tanítónőképzők igazgatói kaptak meghívást. Dr. *Bartha Károly* a székelyföldi tanítónévelés különleges helyzetét, feladatait és az ezekből folyó gondoskodásokat ismertette. *Takács Béla* a képzősök falumunkájáról szólt. Az értekeztet fontosabb megállapításai: a székelyföldi tanítóképzés közösérdekű kérdéseinek megbeszélésére szükség van; a tanítóképzők tanulóinak minőségi megválogatása során arra kell törekedni, hogy a népből származó falusi földművesifjúság vonzódjék a

tanító hivatása felé; tanítóképzőink családias otthon nyújtó korszerű felszerelésére van szükség; az életszerű székely tanítóképzés érdekében kapcsolatot kell teremteni a tanítói rend testületeivel, a székelyföldi vármegyék kir. tanfelügyelőivel, a törvényhatósági iskolán kívüli népművelési bizottságokkal, a népművelési titkárokkal; az iskolán kívüli népművelésre és a gyakorlati falujárára a tanítóképzés készítse elő a tanulókat a tantárgyak tanítása körében és az önképzőkör szakosztályainak munkálkodásában; a székelyföldi intézetek ifjúsága iskolaközi hangversenyt tart a tanítóképzők munkája iránti társadalmi érdeklődés fölkeltése céljából. Az értekezleten *Bartha Károly dr., Koncz Lajos, Rajka Géza dr. és Takács Béla* vettek részt.

Tanítói átképző tanfolyam. — A VKM a képesítés nélküli tanítók számára júl. 5-től aug. 14-ig hathetes átképző tanfolyamokat tart. A székelykeresztúri áll. tanítóképző-intézetben az I. tanfolyamot, mely az I—II-o. anyagából teendő vizsgálatra s a tanítói munkakör szakszerű ellátására készít elő, *Angi Dénes* tanügyi tanácsos nyitotta meg. A tanfolyam általános felügyelője a minisztérium részéről dr. *Csery-Clauser Mihály* titkár, a tanulmányi és anyagi ügyek vezetője *Takács Béla* igazgató, előadók *Gonda Szilárd* számvevőszéki főtanácsos, *Kiss Elek, Kiss Zsigmond, Kovács Ferenc, dr. Lévay Lajos, Simó László és Killyéni Imre.*

Az új illetmények. — A kormány a 24. órában 3500/1943. számú rendeletével 1943. VII. 1. naptól kezdve újból rendezte a közszolgálatban álló tisztviselők illetményeit, a nyugdíjasok, özvegyek és árvák ellátási díjait. Az első katasztrófa a közszolgálati alkalmazottakat az első világháború után érte és most a második és tökéletes tönkremenés előtt állottak. Mindenki: a termelő, az iparos, a kereskedő dupla krétával számított és bőségesen megtalálta a maga számításait, csak a közalkalmazott szemléltetné kétségbeeséssel helyzetének égbekiáltó igazságtalanságát és katasztrófális romlását. Már mindenről lemondott, elbocsátotta háztartási alkalmazottját, nem ruházkodott, törölte kultúrzsükségeit s már azon a ponton volt, hogy a vitalitást karbantartó táplálkozásról is lemondjon. A közalkalmazottak kifosztott serege most hálával tekint a kormány felé, hogy az utolsó pillanatban feléje dobta azt a kötelet, amely a fuldoklót talán ismét megmenti az életnek. Az új rendelet szerint a tényleges szolgálatot teljesítő közalkalmazottak fizetése a következő: V. f. o. 1. fok. 1.040 P, V. 2. 920; VI. 1. 810, VI. 2. 740, VI. 3. 670; VII. 1. 590, VII. 2. 545, VII. 3. 500; VIII. 1. 455, VIII. 2. 430, VIII. 3. 405; IX. 1. 375; IX. 2. 355, IX. 3. 335, X. 1. 310, X. 2. 295, X. 3. 280, XI. 1. 265, XI. 2. 255, XI. 3. 245, — A nyugelátások megállapításánál alapul veendő beszámítható javadalmak pedig: V. fiz. o. 1. fok. 884, V. 2. 782; VI. 1. 688, VI. 2. 629, VI. 3. 569; VII. 1. 501, VII. 2. 463, VII. 3. 425; VIII. 1. 387, VIII. 2. 265, VIII. 3. 344; IX. 1. 319, IX. 2. 302, IX. 3. 285. A családi pótlékot az első csoportba tartozó ténylegeseknél és nyugdíjasoknál a feleség után havi 60, az első két gyermek után egyenkint havi 60, a harmadik után havi 70, a negyedik után 80, az ötödik és ezen felüli gyermek után egyenkint havi 90 pengőben állapította meg a rendelet. Új intézkedés, hogy az illetmények és elátások után a kereseti adót és az állami pótdadót további intézkedésig levonni *nem* kell. A melléilletményekből megemlítjük a közlekedési segélyt, melynek havi összege 18 P. Az áll. népiskolák igazgatásával megbízott népisk. igazgató-tanító pótléka 3—6 tanítós iskolában havi 15, a 7—10 tanítósban havi 17, a 10-nél több tanítósban havi 20 P. A szolgálat-teljesítésre kötelezett főisk. végzettségű nyugdíjas pedig havi 250 P

díjazásban részesül. Az új illetménymegállapítás tehát több értékes szociális intézkedést tartalmaz. Kiérezzük belőle, hogy a kormány törődik közalkalmazottaival. De azt sem hallgathatjuk el, hogy az új rendezés csak abban az esetben segít a közalkalmazottakon, ha a kormány a közellátás jobb biztosításáról gondoskodik. Ha a közalkalmazott a legszükségesebbek beszerzésében továbbra is a fekete piac hiénáira szorul, akkor úgy jár mint az a szerencsétlen futóbajnok, akinek a gyorsvonatot kell utolérnie.

Kiküldetési és átköltözködési díjak új megállapítása. — A m. kir. minisztérium az állami tisztviselők és egyéb alkalmazottak által a hivatalos kiküldetések és átköltözködések alkalmával felszámítható illetményeit újból szabályozta. Belföldi hivatalos kiküldetések alkalmával felszámítható napidíjak összegei 1943. júl. 1. napjától kezdve a következők: V. fiz. osztályba tartozó tisztviselők napidíja 24 P, VI. fiz. osztályba tartozóké 22 P, VII. fiz. osztályba soroltaké 20 P, végül a VIII—XI. fiz. osztályban levőké 18 P. A szolgálatteljesítésre kötelezett nyugdíjasok által felszámítható napidíj 18 P. Az átköltözködési átalány pedig a következő: az V. fiz. osztályban levő, de családi pótlékban nem részesülő tisztviselő átalánya 250 P, legfeljebb két családi pótlékban részesülőé 750 P, legalább három családi pótlékban részesülőé 1000 P. A többi fizetési osztályokban az átalány a következő: VI. fiz. o. 200 P, 600 P, 800 P; VII. fiz. o. 170 P, 510 P, 680 P; VIII. fiz. o. 130 P, 390 P, 520 P; IX. fiz. o. 100 P, 300 P, 400 P; X. fiz. o. 80 P, 240 P, 320 P; XI. fiz. o. 70 P, 210 P, 280 P.

Az állandó összegű illetékek újabb megállapítása. — A m. kir. minisztérium 3450/1943. számú rendeletével újból megállapította az okirati, törvénykezési, közigazgatási illetékeket. A rendelet szerint az iskolába (ideértve a fő-, közép-, középfokú- és szakiskolákat is) és egyetemre felvétel iránt, továbbá a tanulók (hallgatók) által tanulmányi ügyben az iskolai (egyetemi) hatóságához vagy a közokt. minisztériumhoz benyújtott beadvány 50 f. illeték alá esik. Közhivatali állás elnyerésére irányuló pályázati kérvény illetéke 2 P. Névváltoztatás iránt közszolgálatban álló alkalmazott (nyugdíjas, özvegy, árva) részéről benyújtott beadvány 1 P. illeték alá esik.

A posta-, táviró- és rádiódíjszabás díjtételeinek megváltoztatása. — 1943. évi július 1-től a díjszabás egyes tételei a következők: levél helyben 20 g-ig 20 f, vidékre 30 f; levelezőlap helyben 12 f, vidékre 18 f. Könyvküldés 100 g-ig 6 f, 250 g-ig 10, 500 g-ig 16 f. Postautalványdíj 20 P-ig 30 f, 50 P-ig 50 f, 100 P-ig 80 f, 500 P-ig 1.30 P. Csekkbefizetési díj 20 P-ig 10 f, 50 P-ig 16 f, 100 P-ig 30 f, 100 P-n felül 50 f. Ajánlási díj helyben 50, vidékre 70 f. Utalványkifizetési díj utalványonként 14 f. Közönséges távirat szódíja 18 f, a legkisebb díj 1.80 P, helyi távirat szódíja 08 f, legkisebb díj 80 f. A rádió havidíja 3 P.

Értesítés. — *Az érdeklődők szíves tudomására hozom, hogy Nevelés-történelmem a Szukits Könyvkiadó (Budapest, Kecskeméti-u. 11.) kiadásában újból megjelenik. Az előjegyzett példányokat a kiadó szeptember elején szétküldi. Újabb megkeresésre csak akkor van szükség, ha több példány kell, mint a mennyire az előjegyzés történt. Megrendelést elintéz, mindennemű felvilágosítást ad Szukits Könyvesbolt Pécs, Király-u. 31, vagy Szukits Könyvesbolt Szeged. — M. O.*

Felelős szerkesztő és kiadó: Molnár Oszkár.